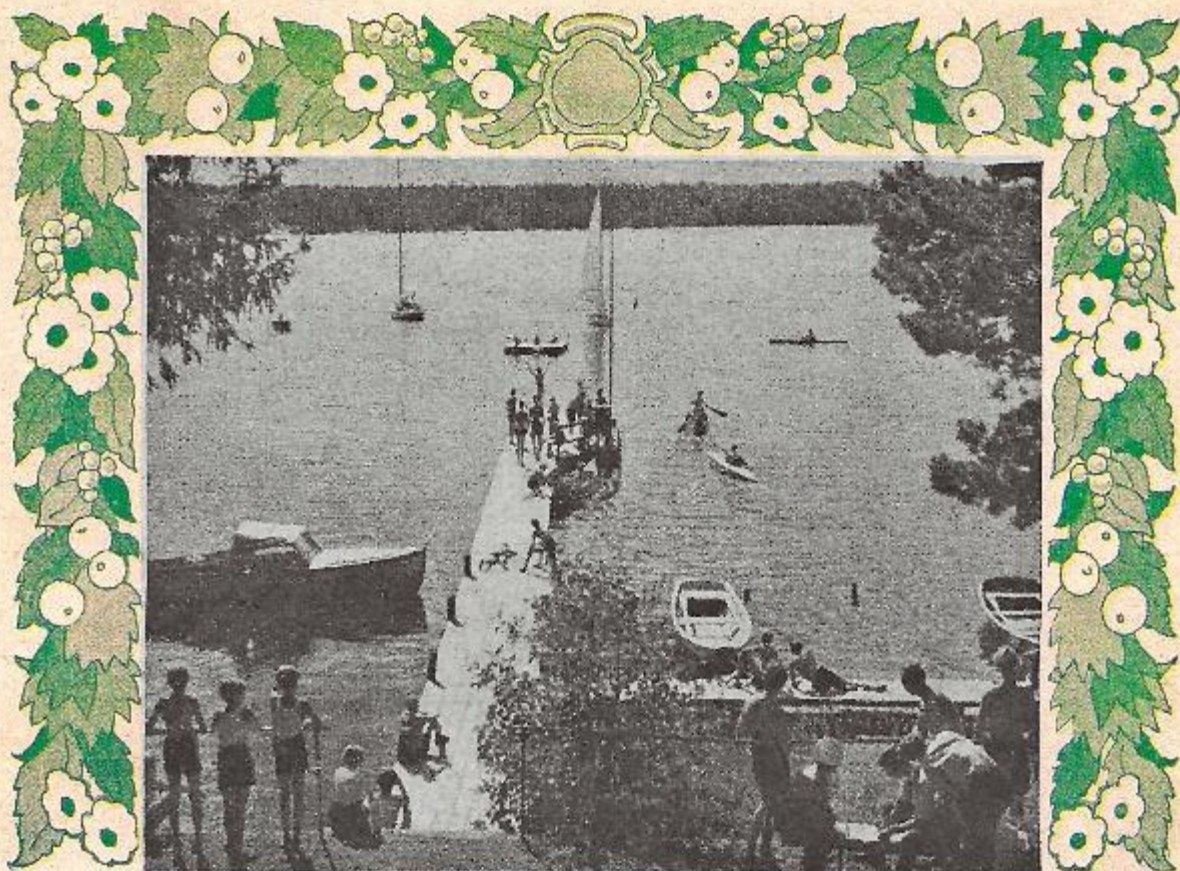

En artikel om Sommis publicerades 1949 i en tidning som hette Levande Livet. Nedan tidningens omslag som egentligen inte har med Sommis att göra.

Hamnen och redan är invånarnas favoritställe.

Pojkstaden SJÖVIK

Det var på nyårsvällen 1937. Ett par fjärderingar från Norra latin i Stockholm satt och »snickrade» ihop önskedrömmar inför årsskiftet. Platsen var en sådan där idealisk sportstuga i stockholmskärnaden, där de iblandna fjärderna och den skog- och snöklädda naturen uppmanade till önsketänkandet, som gick ut på frågan, varför inte Norra latin kunde få sin egen sportstuga.

Det blev nytt år och de två fjärderingarna blev på våren studenter. Man hade inte glömt tanken på en skolans egen sportstuga — i synnerhet inte den ene, som hette Sigge Bruce. Han gjorde ritningar till önskedrömmen, satte upp fullständigt förslag till inventarier och gjorde ekonomisk kalkyl med god hjälp av en diger postorderkatalog. När allt var klart uppvaktade han skolans dåvarande rektor, professor Axel Ahlberg, med sitt vällovliga förslag, vilket upplögs med mycket stor förståelse — men var skulle man ta pengarna? Det blev på sätt och vis professor Gösta Forssell, skolans avgadade inspektör och världsberömd vetenskapsman, som blev den efterlängade deus ex machina. Han hade uttryckt en önskan att få förteia sitt Norra latin ett hederspris el. dyl. — kunde inte detta anslag i stället bli grundplåten till ett blivande Norra latins sommarhem? Jo visst... och så spelade dessutom slumpen in. Barnens dag erbjöd Norra latin att arrendera Sjövik på Björkö för ett blygsamt belopp och man slog tacksam till.

Sjövik denna vår år 1938 var ingen direkt uppygglig st. Där fanns visserligen två

NIKLAS SKOGLUND
själv gammal Norra Latinare,
berättar om det lyckade ferie-
experimentet Sjövik i Roslagen
— önskedrömmen som
blev verklighet

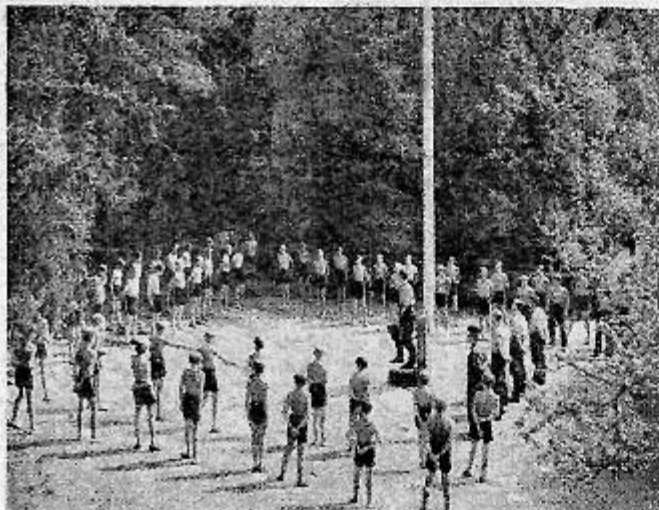
Sigge Bruce, stadens initiativtagare och högste styresman.

stora villor — men i vilket skick! — en liten köksbyggnad, en personalvilla, en loge samt ytterligare två småbyggnader på den 33 tunnland stora tomt. Sigge Bruce kunde vid den första bekantskapen med Sjövik inte betsa upp sig till någon entusiasm, men han hade en särdeles karaktär och lovade sig själv att det förfallna Sjövik skulle resa sig ur spillorna och bli en Norra latins pärla. Landets blivande, förste skolkurator samlade kring sig ett nybyggarkompani av unga norra latinare och med den elitskären för han ut till Sjövik, där Sisyfosarbetet påbörjades. Samma sommar stod Sjövik klart att ta emot 60 »pensionärer» — en storstilad era hade inletts.

**Postlådorna fylldes —
pengarna strömmade in.**

Ekonomin var ett svårt crux, men professor Forssell visste lösningen även på detta. Sigge Bruce och hans medhjälpare snokade igenom gamla skolkataloger och spårade sedan upp flera tusentals gamla clevers adresser, varpå det ideella tiggarbrevskrivandet igångsattes på löpande band. En kväll 1938 fyllde detta Norra latins skrivkompani alla postlådorna i trakten kring Norra Bantorget och på avstånd såg man, hur en av postens uppsamlingsbilar stannade framför postlådan vid Folkets Hus, där posthämtnaren glatt visande satte en liten väska under lådan och öppnade — en flod av brev valde ut över trottoaren!

48.000 kronor blev svaret på denna brev-

Morgongymnastik.

Telefonväxel.

Matsalen.

kampanj och när man sedan fick anslag av statsmedel så kunde önskedrömmen helt realiseras — Sjövik blev Norra latins egendom.

Pojkstadens växer upp.

Det är nu 40 år sedan Norra latin fick sin pojkstad på Björkö i omedelbar närhet av Ålands hav och dessa 40 år har representerat en fortlöpande utveckling, vilken i sig är ganska enastående i detta land. De ursprungliga 7 byggnaderna på tomten har utökats till 20 och mellan dessa byggnationer har dragits gator — givetvis inte med stenläggning — med skyltängivningar i bästa stadsplanestil. Alla de gamla byggnaderna har undergått metamorfosartade omdaningar och i Sjövillan — högkvarteret — finns inget annat än de yttre konturerna, som minner om Sjövillan av 1938. Vindsröjningen under kriget satte rika spår i pojkstaden, som väl visste att ta vara på och rusta upp gammalt bråte.

Sjövillan inrymmer pojkstadens björnruist, personifierad i kuzador Bruce, som dirigerar hela maskineriet från sina rum i den övre våningen och låter det hela expeditiönsnässigt drivas från kansliet och vaktcentralen i bottenvåningen.

Bruces idé med pojkstaden har alltid varit att undvika barokolonistilen och i stället låta ungdomen fostra sig själv i enlighet med de principer, som råder i vårt svenska samhälle som sådant. Bruce är pojkstadens goda samvete men han undviker att dominera och ser hellre, att han inte behövs annat än utedagsvis. Och faktum är, att han genom denna princip fått de unga norra latinerna att tänka och handla själva med ansvar och gott omdöme. Detta trots att Bruce med avsikt överorganiserat sin pojkstad. Den vidlåder nämligen samma pappersregemente som vårt svenska samhälle i övrigt, men i motsats till detta existerar inte det krångelsystem, som följer andra sådets papperssexerets i spåren.

Bruce är en pojke bland pojkar och den andan har han även vetat att inpränta hos sina ledare — gymnasister vid läroverket — som är fem till antalet och vilka i sin tur under sig har fem assistenter. Det är två ledare för det allmänna arbetet, två för sjömannautbildningen och en för idrottsutövandet.

Det anses utomordentligt fint att vara ledarassistent och då förstår läsaren hur fint det är att vara ledare. Men så skaffas det också kvalifikationer för dessa syskon. Assistenten utbildas genom föredrag i skolan, får sedan genomgå praktisk utbildning i pojkstaden och först därefter får han lägga in ansökan om att bli assistent på sommarhemmet.

Grenhår som stadsfullmäktige, poliser, brandsoldater etc.

Kvinnor är inte harnylsta i pojkstaden men de existerar inte i annan form än som hussmor och hennes medarbetare, vilka svarar för den rikliga och välsmakande lekamaten kosten. I övrigt är det bara män i staden, som utbildas till att bli män i staden genom allsidigt men samtidigt lekfullt ordnat handhavande av sådana mäktiga ämbeten som stadsfullmäktige — folkvalda — råd — och jurymän i pojkstadens egen rådhusrätt, bankdirektörer, redaktörer, affärsmän, vapen, brandsoldater och poliser etc. Ty pojkstaden är helt upplinerad efter en storstads mönster. Stadsfullmäktige sammanträder minst en gång i veckan och har stor maktfullkomlighet att rätta till misshäligheter inom pojkstaden, även om det bara gäller en sådan bagatell som att man vill ha choklad i stället för té vid någon av de fyra dagliga måltiderna. Polisen håller med sin batongutrustning stadens sämre element i tukt och herrans föremågar evad det gäller trafik, kultur, allmän ordning, cykelparkering etc. osv. och hämtar även de »skurkar», som genom tryckta stämningar inkallats till rådhusrätten, där jurymännen skipar salomonisk rättvisa.

Pojkstaden har eget myntverk.

Vad gör man i pojkstaden? Ja, man har sitt ständiga dagsprogram, men det täcker dock icke hela verksamhetsområdet, som skiftar dag från dag. Mycket är lagt på praktiskt arbete — skogsröjning med stubbrytning, byggnation och snickeri etc. — och för detta får »pensionärens» ekonomisk gottgörelse. Denna utgår visserligen inte i reda penningar utan i pojkstadens eget mynt, som går under namnet putar och består av aluminiumbrickor. Putarna gäller visserligen inte som betalningsmedel i pojkstadens egen affär, där man håller sig till »hine robar et securitas», men det är värdefullt ur så många andra synpunkter. Vill »pensionären» t. ex. låna en av pojkstadens tre segel-

båtar — man har ett 30-tal flytstugor — så kostar detta plus skeppare 6 putar och dessutom 3 putar per passagerare och timme. Att spela bordlennis kostar 2 putar per person och halvtimme och samma är priset för gevärslän och pianokillakande, medan verktygs-län endast kostar en put per timme. Så nog har »pensionärerna» anledning att tjäna putar — de kan också behövas till att betala böter för exempelvis felparkerings, som kostar 5 putar, och tvätt- eller matsalsföroreelse, som betingar belopp mellan 3 och 10 putar.

Hur många putar kan en »pensionär» tjäna? Ja, det varierar på arbetet. För praktiskt arbete får man 5 putar per dag och det är även dagslönen för affärsföreståndaren och verkställaren, medan däremot bankdirektören bara har 4 putar per dag. Bäst avlönad är kökshandräckningen, som får 20 putar per dag — 24 på söndagar.

Allt vara polis är givetvis maktfullkomligt och spännande — särskilt då på nattpass, som sker frivilligt. Nattvakterna — man går två i par — går på klockan 10 på kvällen och slutar 6 på morgnaden. Varje timme skall de gå sina runder runt hela staden, stoppa om de pojkar, som sparkat av sig i sömnen, väcka sådana, som har för vana att nattelid gå på »muggen», göra eld i kottspisarna på morgonkulan samt väcka kökspersonalen och de elever, som går i ferieskolan etc. Nattvaktens premiering sker vid i-fiden på natten, då de får extra utfodring i köket, vilket är mycket uppskattat.

Allt läsa nattvakternas rapporter är ett nöje för sig. Där kan man få veta, att A. gråter i sömnen, att några busar syns på luffarsträt utanför stadsgården, att främmande båt anslut vid gästbojen, att det var buskallt på »sjukan» och en fasans edor på 10 års logement, att det hörts busvassa skri från Spökslottet på andra sidan fjärden, att H. och »Ankan» lämnade om rekordet i underligg sovsättning m. m. m. Det är även mycket vanligt, att rapporten avslutas med den talande kommentaren, att allt som allt är det roligt på nattvakt.

Lek och allvar i skön blandning.

TVå och en halv månader varje sommar är pojkestaden vid Ålands hav sjudande liv. »Pensionärerna» kommer i två omgångar, där man inräknar bortåt 85 i varje koningent. Inackorderingsavgiften är mycket månskelig och mindre bemedlade kan få nedsättning och även helt gratisvistelse i detta pojkestads eldorado, där lek och allvar formats i en skön blandning.

Pojkestadens brandkår är praktfull. Det sista förväret till brandkåren är en ultramodern motorspruta och när brandalarm ljuder — det händer ofta övningssvis mitt i natten — är varje man på sin post inom mindre än en minut. Pojkestadens brandväsen har även praktiskt fått visa sin färdighet — vid ett par tillfällen har pojkestads snabbt och perfekt släckt hotfulla skogsbränder på ön.

En annan ståtlig välfördsanläggning i pojkestaden är sjukstugan. Där finns nästan allt, som för modern sjukvård och i detta lilla sjukhus har många operationer företagits — även markoperationer. Kurator och ledare är sjukvårdsutbildade, men när det gäller svårare sjukfall anlitas provinsialläkaren från Väddö, vilken vissa tider även fått utnyttja pojkestadens sjukhus som mottagningsplats för Björkö's sjuka.

Pojkestaden har även sin egen ferieskola, där kvarstannarna får reparera de eventuella gluggarna i sitt skolvetande och där även öbefolkningens barn har tillfälle att få skriva in sig. Men ferieskolan inkräktar inte på »pensionärernas» fritid utan även plogarna har sitt öbegrensade sommarnöje i pojkestaden.

Idrotten har givetvis en stor plats på Sjövik, där denna viktiga detalj sköts av en speciell ledare. I högsommarlid anordnas olympiad i havsbandet och då delar »pensionärerna» upp sig i tre nationer, exempelvis Hippaminondas, Superbien och Arapien och de viktiga duellerna på idrottsfältet kommenteras saktligt och utförligt av utsända reporters från pojkestadens tidning »Komposten», som har egen telefonlinje till idrottsplatsen.

Telefonnätet i pojkestaden är imponerande. Man förfogar över 25 utgående ledningar och över en mils kabel är dragen här och tvärs genom stadsområdet. Det har pojkestads naturligtvis gjort själva liksom radioanläggningen, vilken är synkonstruerad med telefonnätet, varigenom man fått ett 30-tal högtalarpunkter.

Mycket skulle vara att tillägga om den märkliga pojkestaden på Björkö men det ovanstående får räcka. För en gäst framstår pojkestaden som idealt för en sund ungdom och det är med en viss bitterhet, som man konstaterar, att man gått ut skolan och inte har chansen att bli läsa och göra nytta som grabb bland grubbare.

Brandkåren rycker ut.

Polis på patrull.

Skogsarbete.